

FESTIVAL

midis

MINIMES

ÉTÉ/ZOMER 2020

29.07

PROGRAMME DU JOUR
PROGRAMMA VAN DE DAG

Ludwig van Beethoven

(1770-1827)

Quatuor n°6 en si bémol majeur, op. 18.6 / Strijkkwartet
nr.6 in Bes-groot, op. 18.6

Allegro con brio

Adagio, ma non troppo

Scherzo. Allegro

Adagio "La Malinconia" » - Allegretto quasi Allegro

—

Grande Fugue en si bémol majeur, op. 133 /

Große Fuge in Bes-groot, op. 133

QUATUOR TAURUS KWARTET

Wietse Beels

violin | viool

Liesbeth Baelus

violin | viool

Vincent Hepp

alto | altviool

Martijn Vink

violoncelle | cello

PROCHAIN CONCERT
VOLGEND CONCERT

30.07

QUATUOR AMÔN

Ludwig van Beethoven

(1770-1827)

Quatuor n°10 "Les Harpes", op. 74 /
Strijkkwartet "Harp", op. 74

Le concert est enregistré par / Het concert wordt opgenomen door
Musiq'3

Le concert est filmé par / Het concert wordt gefilmd door
Wash Productions

Diffusion sur le site midis-minimes.be et sur Auvio /
Rechtstreekse uitzending op de site midis-minimes.be, en op Auvio

COMMENTAIRE

L'équilibre miraculeux des quatre voix d'une famille d'instruments homogène, créant une sonorité unique et immédiatement reconnaissable d'une part, et l'individualité propre de chacun de ces instruments (et des musiciens qui les jouent) d'autre part, voilà qui constitue une dualité extrêmement riche, propre à éveiller les meilleures inspirations ; ce va-et-vient permanent entre le social et l'individuel, le personnel et le collectif, propre au quatuor va chez beaucoup de compositeurs entrer en résonance avec leurs questionnements intimes, leurs doutes de créateurs, leur statut professionnel ou leur situation personnelle.

Au tout premier rang de ces compositeurs figure Beethoven. On divise généralement son imposant corpus de quatuors (16 pièces complètes et une grande fugue) en trois périodes chronologiques, correspondant en quelque sorte à des tirs groupés ; le vif intérêt que Beethoven porta au quatuor, genre quintessentiel de la musique de chambre, ne fut pas constant et chacune de ces périodes montre des évolutions notoires par rapport à la précédente, un cheminement vers toujours plus d'audace, plus de liberté, une émancipation et une expression toujours plus fulgurante de son génie confronté à l'incompréhension grandissante de ses contemporains.

Les six premiers quatuors op.18, encore fort proches de ceux de Joseph Haydn, furent dédiés au prince de Lobkowitz, publiés ensemble en 1801 et vraisemblablement composés dans les deux années qui précédèrent. La période intermédiaire compte les trois quatuors op.59 dédiés au comte Razumovsky, publiés en 1808, l'opus 74 appelé *les Harpes* (1810), et l'opus 95 publié en 1816. La dernière période enfin, qui regroupe des partitions encore bien plus ambitieuses, comprend les œuvres publiées en 1826 et 1827, les deux dernières de la vie du compositeur, dont une étrange *Grande Fugue* op.133, d'abord destinée à servir de dernier mouvement au quatuor op.130 et finalement publiée indépendamment.

Le sixième des quatuors de l'opus 18 semble à première vue encore très classique. Le premier mouvement de forme sonate, élégant, très équilibré mais sans originalité particulière, est suivi d'un *adagio ma non troppo* en forme de lied d'une très belle inspiration mélodique, marqué par une grâce un peu nostalgique et distanciée. Vient ensuite un scherzo très contrasté, avec son écriture syncopée au caractère burlesque qui introduit l'élément le plus remarquable du quatuor, son dernier mouvement, sous-titré *malinconia*, c'est-à-dire mélancolie. Subitement, un nouveau Beethoven apparaît, tragique, inspiré, visionnaire, grandiose ; puis il semble tourner en dérision ses propres états d'âme en revenant à une petite danse paysanne. Le thème initial cependant reviendra à plusieurs reprises interrompre la fête, le mouvement se concluant en une sorte de synthèse des deux atmosphères par un *presto* virtuose et joyeux. Cette écriture totalement inédite pousse très loin les limites de la forme, explore un chromatisme audacieux, jongle avec les ruptures de tempo, le tout au service d'une très grande expressivité.

La grande fugue op.133 est probablement la pièce la plus visionnaire de Beethoven, celle où il a abandonné toute concession, celle aussi où il s'est le plus écarté de son public tant la pièce est en avance sur son temps. Son audace paraît encore inouïe aujourd'hui, même à des auditeurs confrontés depuis lors à toute l'évolution de la musique de chambre au XIXe et au XXe siècles. À elle seule, la partition suffirait à montrer à quel point le génie de Beethoven est singulier mais aussi torturé et incompris, en perpétuelle quête d'absolu.

Le thème initial, marqué par de grands intervalles, décrit une tension non résolue, un conflit intérieur exposé avec une force incroyable, jusqu'à l'arrivée d'un second thème, exposé *pianissimo*. C'est une deuxième fugue qui commence alors, avec plusieurs variations. Les deux thèmes seront ensuite mêlés, confrontés en plusieurs développements très savants, créant une architecture complexe aux limites de l'abstraction pure, qui se termine par une coda conclusive en forme de réconciliation. Demeurée longtemps totalement incomprise, la partition fut rejettée et considérée comme l'œuvre d'un déséquilibré avant que son caractère visionnaire ne finisse par l'imposer comme un des chefs-d'œuvre du quatuor, même si elle reste d'un abord difficile

Claude Jottrand

BIOGRAPHIE

Quatuor Taurus

En 2012, quatre musiciens renommés en Belgique répondent à leur désir musical le plus profond en s'unissant pour la grande aventure du quatuor à cordes, la formation de musique de chambre par excellence. L'amour de la magnificence de ce répertoire, la poursuite d'un objectif commun de profondeur, d'énergie et d'élégance dans le jeu d'ensemble ainsi que l'exaltation suscitée par la quête d'un son de quatuor personnel, sensé, sensible et unique sont les motivations initiales communes aux membres du Quatuor Taurus et restent leur moteur permanent.

Dès son premier concert, le Quatuor Taurus rencontre un franc succès et le privilège d'être invité dans plusieurs séries et salles renommées, tels le Festival Musiq3, Flagey, le Festival de Wallonie, le Festival de Stavelot, le Festival Voces Intimae, Le Concertgebouw Bruges, le Festival de Flandres, Bozar, le Festival de Saintes (en France), Handelsbeurs Gand, deSingel à Anvers, les Concerts de Midi de Bruxelles et de Liège, l'Espace Garage à Ottignies, ainsi qu'à Louvain, Maasmechelen, Hasselt, Tongres, 's Hertogenbosch (NL), Howth Chamber Music (IRL), etc.

"Un premier concert sensationnel ..." (Musiq3, Juillet 2013)

"... un point culminant : la profonde émotion à l'écoute des quatuors à cordes de Janacek par le Quatuor Taurus" (La Libre Belgique 2 Juillet 2013)

"...l'épatant quatuor Taurus..." (juin 2014, site Concertgebouw Bruges)

Dans ses premières années, grâce au soutien du Singel (Anvers), le Quatuor Taurus bénéficie des conseils avisés de Antje Weithaas, Johannes Meissl en Peter Schuhmayer.

Le Quatuor Taurus se consacre à l'exécution du riche répertoire classique et romantique, avec par exemple les quatuors de Beethoven, Schumann, Schubert, Mozart, Haydn, Janaček,... et à des œuvres moins connues de Verdi, Enescu, Respighi, Goevaerts, Martinů, Ciurlionis, et beaucoup d'autres.

De nombreux concerts sont enregistrés en direct par la radio (Musiq3) et la télévision (RTBF) belges, et sont retransmis à travers toute l'Europe. En 2014, en collaboration avec l'acteur Gérard Depardieu et le chef d'orchestre américain Toby Hoffman, le Quatuor Taurus présente les "Harmonies du Soir" d'Eugène Ysaÿe, un concerto pour Quatuor à cordes soliste accompagné d'un orchestre de chambre. Cet événement mémorable fut enregistré par la radio et la télévision.

COMMENTAAR

Het wonderlijke evenwicht van vier stemmen uit eenzelfde, homogene instrumentenfamilie dat enerzijds een unieke, direct herkenbare klank produceert en anderzijds het individuele karakter van elk van die instrumenten (en van de muzikanten die ze bespelen) uit laat komen: die ongelooflijk rijke dualiteit blijkt bijzonder inspirerend te werken. De onophoudelijke evenwichtsoefening tussen collectief en individu, tussen het persoonlijke en het gemeenschappelijke, die zo kenmerkend is voor een quartet, blijkt voor vele componisten een geschikt klankbord voor hun intieme vragen, voor hun creatieve twijfels, hun professionele status of persoonlijke besognes.

Een van de belangrijkste voorbeelden van dergelijke componisten is Beethoven. Over het algemeen verdeelt men het indrukwekkende corpus van diens kwartetten (zestien complete werken en een *Große Fuge*) in drie chronologische perioden, die grosso modo overeenstemmen met drie reeksen van opeenvolgende composities. Beethovens uitgesproken belangstelling voor het strijkkwartet, het kamermuziekgenre bij uitstek, was niet immers niet altijd even groot, en elk van deze perioden vertoont opmerkelijke ontwikkelingen ten opzichte van de vorige. Beethoven bewoog zich stapsgewijs in de richting van steeds gedurfde, vrijere composities en hij spreidde daarbij een emancipatie ten toon die steeds nadrukkelijker uiting gaf aan zijn genie, wat trouwens ook tot toenemend onbegrip bij zijn tijdgenoten leidde.

De eerste zes kwartetten van het opus 18 staan nog heel dicht bij die van Joseph Haydn. Ze zijn opgedragen aan prins Franz von Lobkowitz en werden samen gepubliceerd in 1801; waarschijnlijk werden ze in de twee voorafgaande jaren gecomponeerd. De middelperiode omvat de drie kwartetten van het opus 59, opgedragen aan graaf Razumovsky en gepubliceerd in 1808, het opus 74, bijgenaamd "Harp" (1810), en het opus 95, gepubliceerd in 1816. De periode van de late kwartetten omvat nog ambitieuze composities, gepubliceerd in 1826 en 1827, de laatste twee levensjaren van de componist, met onder meer een vreemde *Große Fuge* (opus 133), die aanvankelijk bedoeld was als laatste deel van het kwartet opus 130, maar uiteindelijk apart werd gepubliceerd.

Het zesde kwartet van het opus 18 lijkt op het eerste gezicht nog behoorlijk klassiek. Het eerste deel, in sonatevorm, is elegant, zeer evenwichtig maar niet bijster origineel. Het wordt gevolgd door een *adagio ma non troppo* in de vorm van een lied, met een heel mooie melodische inspiratie die wordt gekenmerkt door een wat nostalgische, afstandelijke sierlijkheid. Daarop volgt een zeer contrastrijk scherzo, rijk aan syncopes en burlesk van aard. Het leidt naar het opvallendste onderdeel van dit kwartet, namelijk zijn laatste deel, met als ondertitel *malinconia* ('melancholie'). Ineens verschijnt een nieuwe Beethoven ten tonele: tragisch, geïnspireerd, visionair en groots. Vervolgens lijkt hij met zijn eigen stemmingswisselingen de spot te drijven door over te schakelen op een boerendansje. Het beginthema komt evenwel herhaaldelijk de feeststemming doorbreken en het hele deel eindigt met een soort synthese van de twee sferen, in een virtuoos en vrolijk *presto*. Deze geheel nieuwe compositiestijl verlegt de grenzen van het genre heel ver, verkent een gedurfde chromatiek en jongleert met tempobreuken – en dat alles ten dienste een grote expressiekracht.

De *Große Fuge* opus 133 is waarschijnlijk Beethovens meest visionaire werk, waarin hij geen enkele toegift meer deed, maar waarin hij zich ook het verft verwijderde van zijn publiek: zozeer is dit stuk zijn tijd vooruit. Beethovens durf blijft nog steeds verbazen, zelfs voor luisteraars die de hele latere ontwikkeling van de kamermuziek in de negentiende en twintigste eeuw kennen. Deze compositie op zich volstaat als bewijs van het unieke karakter van Beethovens genie, maar ze illustreert ook hoe gekweld en verkeerd begrepen hij was, in zijn voortdurende zoektocht naar het absolute.

Het openingsthema wordt gekenmerkt door grote intervallen en beschrijft een onopgeloste spanning, een intern conflict dat met een ongelooflijke kracht wordt geëtaleerd, tot er een tweede thema opduikt, dat *pianissimo* wordt geëxposeerd. Dan begint een tweede fuga met verscheidene variaties. De twee thema's worden vervolgens gecombineerd en in verschillende zeer complexe ontwikkelingen tegenover elkaar geplaatst, waardoor een complexe architectuur ontstaat, op het randje van de pure abstractie, die uitmondt in een afsluitende coda die alles met elkaar verzoent. Deze compositie werd lange tijd helemaal verkeerd begrepen en van de hand gewezen als het werk van een

BIOGRAFIE

onevenwichtige. Inmiddels is men tot het inzicht gekomen dat het met zijn visionaire karakter een van de meesterwerken van het kwartetgenre is, al blijft het niet erg toegankelijk.

Claude Jotrand

Vertaling: Jeroen De Keyser

Taurus Kwartet

In 2012 vinden vier gelauwerde musici van Belgische bodem elkaar in hun wens om samen hun muzikale parcours te verrijken met het ultieme kamermuziekrepertoire. De liefde voor het prachtige repertoire, het streven naar diepgang, energie en raffinement in hun samenspel, en het samen zoeken van een eigen, unieke strijkersklank zijn de drijfveren voor het ontstaan van het Taurus Quartet.

"...een sensationeel debuutconcert..." (Musiq3, juli 2013)

"... een hoogtepunt: met diepe ontroering luisteren naar Janáčeks strijkkwartetten door Taurus Quartet!" (La Libre Belgique, 2 juli 2013)

Na een memorabel debuutconcert maakt Taurus Quartet snel furore. Direct vanaf hun eerste concertsezoenen heeft Taurus Quartet het voorrecht en het genoegen te kunnen debuteren in prachtige zalen en gerenommeerde festivals. Taurus Quartet wordt gesteund door deSingel en krijgt in zijn eerste jaren coaching van Antje Weithaas, Johannes Meissl en Peter Schuhmayer.

Het kwartet is inmiddels een gevestigde waarde in het Belgische muzieklandschap. Het is vaste gast op de grote podia van deSingel, BOZAR, Concertgebouw Brugge, de Bijloke, Flagey, Festivals de Wallonie, het Festival de Stavelot, Festival Voces Intimae, het Festival van Vlaanderen, de Handelsbeurs Gent e.a. Het kwartet speelt regelmatig op festivals in Frankrijk, zoals het Festival de Saintes, Schubertiade de Sceaux (FR), Oulonsol Chamber Music (FL), maar eveneens in Amsterdam en 's Hertogenbosch (NL).

Diverse concerten van Taurus Quartet zijn live opgenomen door radio (Musiq3) en televisie (RTBF) en uitgezonden door heel Europa.

In 2014 trad het kwartet op samen met de Franse acteur Gérard Dépardieu, in een memorabel concert voor radio en televisie, in het werk Harmonies du soir voor solokwartet en strijkorkest van Eugène Ysaÿe o.l.v. de Amerikaanse dirigent Toby Hoffman.

Voor de viering van hun vijfjarig bestaan, bracht Taurus Quartet in 2018 zijn eerste twee cd's uit onder de titel Horizon funèbre, met beide kwartetten van Janáčeks en Schuberts laatste twee kwartetten. De opnames oogstten lovende kritieken van de internationale pers.

In het 'Beethovenjaar' 2020 speelt het kwartet onder meer verschillende integrale uitvoeringen van Beethovens strijkkwartetten en brengt het ook een ode aan de 150ste verjaardag van de Belgische componist Ryelandt tijdens concerten in deSingel Antwerpen en in het Concertgebouw Brugge.

12:15
the summer
music festival

La culture se joue dans Le Soir

Musique, cinéma, art, scènes. Rendez-vous chaque jour dans Le Soir et chaque mercredi dans le MAD.

Plus d'infos > www.lesoir.be/mad

LE SOIR
Repensons notre quotidien

la boîte à musique

74 Coudenberg, 1000 Brussels
+ 32 2 513 09 65

www.laboitteamusique.eu

Votre spécialiste en
musique classique

Uw specialist in
klassieke muziek

REMERCIEMENTS / DANKWOORD

Opus 3 remercie tous ceux qui ont collaboré à la réalisation de cette 34e édition du Festival Midis-Minimes /

Opus 3 dankt van harte allen die hebben bijgedragen tot de realisatie van het 34ste Festival Midis-Minimes

La Fédération Wallonie-Bruxelles, Direction générale de la Culture, Service de la Musique

Le Ministre du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, Finance et Budget / de Minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, Financiën en Begroting

La Commission communautaire française

La Ville de Bruxelles / de Stad Brussel

La Loterie Nationale / de Nationale Loterij

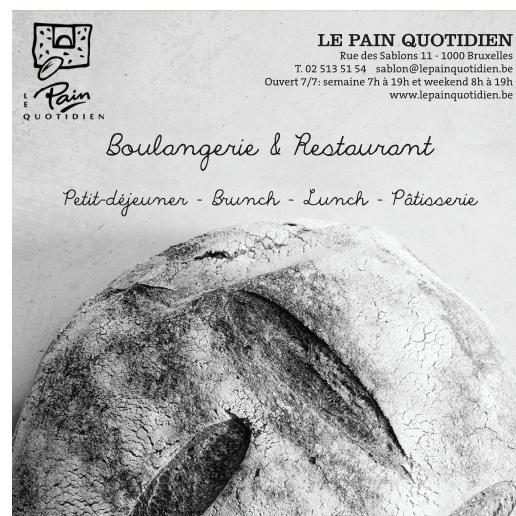
Le/het Koninklijk Conservatorium Brussel

La Boîte à Musique

RTBF-Musiq'3

RTBF-La1ère

Le Soir

LE SOIR

